

Charles van Ottendijk in Stroom Den Haag

EEN ONGRIJPBAAR GEVAAR

Nooit eerder voelde de expositieruimte van Stroom in Den Haag zo beklemmend. Ramen zijn afgeplakt, muren zijn soms zomaar nieuw, in stemmig grijs gesausd. Ze maken een doolhof van de zalen. Vreemde eikenhouten objecten zijn opgesteld: een bureau met een soort vergaarbak eraan en gekke baseball bats met een knik erin. Zijn ze bedoeld om machines te bedienen, of zijn het martelwerktuigen? Het wordt nergens duidelijk. Supergestileerde foto's van kale interieurs hangen aan de muren in Stroom. Daarop staan weer dat bureau en die vreemde soortige bats. Dit doet extreem ongemakkelijk aan, hier dreigt een ongrijpbaar gevaar.

Dat is ook precies wat de kunstenaar wil bewerkstelligen. Hij is nog bezig met een geluidsinstallatie als ik rondkijk. Er klinkt vreemd geruis uit grijze luidsprekers. Het neemt toe, en weer af. Bijna onmerkbaar neemt het bezit van je. Charles van Ottendijk doolde zo rond 2009 door de bossen op de grens tussen Duitsland en Polen, op zoek naar rust en stilte, op zoek naar mensen ook die zich onttrekken aan de samenleving. Daar woonde familie van hem, waar hij regelmatig verbleef. Het leest als een spannend jongensboek: er stond een gebouw, omgeven door hekken. Door een gat sloop hij naar binnen, om er die lege ruimtes met een paar spullen erin te vinden. Hij vond er papieren met codes, die hij ontcijferde en die leidden naar een tweede, al net zo geheime locatie. Hij vond er een usb-stick met

geheimzinnige opnames van zo'n ondoordringbaar, Midden-Europees dennenbos. Hij laat er beelden van zien. Het geluidbestand dat hij op de usb-stick aantrof, speelt nu dus door de ruimte als een soundtrack van onuitgesproken bedreiging. Dat gat in dat hek overigens bleek al snel weer gedicht, toen hij de plek weer bezocht. Maar nooit zag hij iemand, en niemand in de omgeving kon of wilde hem iets vertellen.

Zo in het hart van Europa, zo toevallig op die historisch beladen grens tussen Polen en Duitsland, wat zou er zich hebben afgespeeld? Paranoïde werd de kunstenaar ervan, maar hij besloot zijn vondst voor te leggen, zonder overigens de locaties prijs te geven, aan Charles Essche van het van Abbemuseum en Arno van Roosmalen, directeur van Stroom. Op beide plekken zal Van

Charles van Ottendijk, 'L02.#16 (location 2)'

Otterdijk exposeren. In Den Haag is de tentoonstelling het begin van het nieuwe, langlopende programma 'See you in The Hague'. Die titel is de kreet die Palestijnen dreigend roepen tegen Israëlische soldaten. Want in Den Haag staat het Internationale Strafhof, in die stad vond het Joegoslavië Tribunaal plaats. En Stroom, nooit te beroerd om politieke invloeden te erkennen, toetst zo het idee van een centrum van rechtvaardigheid, zoals Den Haag zich wil presenteren.

RENDITION CENTRES

De context blijkt ruim gekozen. 'Double Centre' raakt aan een breder fenomeen dan de Haagse ambities op de stad van Recht en Vrede, zoals tegenwoordig in het wapen staat. De installatie stelt vragen bij hoe en of misschien wel regeringen of veiligheidsdiensten zaken bekokstoven buiten de democratie om, en daarmee totaal oncontroleerbaar zijn. Hoe rechtvaardig kan een overheid eigenlijk zijn, vraag je je af, als je naar al dat heimelijke kijkt in Stroom. Van Otterdijk fotografeerde ook de bekende Rendition Centres, locaties waar vermeende terroristen worden vastgehouden en gemarteld alvorens doorgevoerd te worden. Van die gebouwen was al bekend wat er zich heeft afgespeeld. Die foto's zijn alledaagser dan de foto's van de geheimzinnige gebouwtjes in Duitsland: het niet-weten lijkt de kunstenaar tot grote hoogte te stuwen, zijn eigen ontdekkingen zijn prikkelender en daarmee prangender.

Beeldende kunst – de theatrale installatie in combinatie met die wat gladde foto's van ruimtes zonder sporen van slijtage – wint het van feitelijke registratie. Met zijn nabootsing van een zonderlinge zoektocht in de bossen zorgt Van Ottendijk voor verontrusting. Precies goed, precies naargeestig genoeg om je uit je slaap te houden, om na te denken over hoe vrijheid en controle zich

tegen je kunnen keren, hoe kwetsbaar je bent als individu tegenover die onpeilbare en verborgen politieke machten. Des te dapperder is het dat hij zich door niets en niemand laat tegenhouden bij zijn evocatie van die unheimliche plekken in het hart van Europa.

Machteld LEIJ

Charles van Ottendijk, 'Double Centre' tot 7 17 november in Stroom, Hogewal 1-9, Den Haag, NL. Open wo-zo van 12-17 u.
www.stroom.nl

(vervolg van pagina 21)

kitscherig tafereel van een bloemenvaas op een kanten kleedje. Het werk is niet ironisch bedoeld, Wlodkowski wil alleen maar aangeven hoe iedereen – arm of rijk – ermee bezig is zijn eigen plek zo mooi en gezellig mogelijk te maken. En Kasper Bosmans wist met de installatie van zijn werk 'Starfighter' ook de lokale bewoners uit hun huizen te lokken. Bosmans realiseerde een jongensdroom door op een pleintje aan de Osystraat een Fokker Starfighter ("daar heeft mijn grootvader nog mee gevlogen") te laten plaatsen. Op de avond van de installatie was het er een gezellig samenzijn waar buurtbewoners verbroederden bij een glas schuimwijn en vol ongeloof tientallen foto's namen. Als u dit leest, zal de Fokker alweer vertrokken zijn en blijven alleen de marmeren steuntjes behouden die Bosmans voor het vliegtuig realiseerde, sámen met de herinnering van de mensen die het daadwerkelijk zagen staan.

'21ste eeuw buiten!' met behalve voornoemde kunstenaars ook nog werk van Philip Metten, Joris Van de Moortel en Leon Vranken, tot 26 januari 2014 op verschillende toeristisch minder bekende, maar betekenisvolle plekken in de stad. Er is een kaartje beschikbaar waarop de locaties aangeduid zijn.
www.happybirthdaydearacademie.be